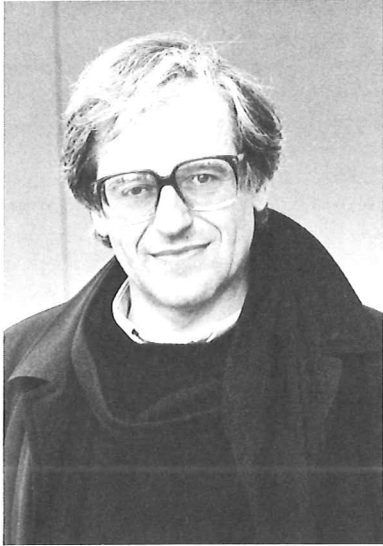

Geen kunst van het verleden

Jan Van Vlijmen verbergt zijn pessimisme niet over gevestigde operagezelschappen, maar getuigt ondanks alles van optimisme over de toekomstmogelijkheden van het genre zelf. Zelf legt hij op dit ogenblik de laatste hand aan een nieuwe opera : *Un malheureux vêtu de noire*, een opdracht in het kader van het Van Gogh-jaar. Van Vlijmen was intendant van de Nederlandse Opera van 1985 tot 1987 en is pas directeur geworden van het Holland Festival. Voor het theater maakte hij o.a. *Reconstructie* (1968) en *Axel* (1977). Een gesprek over de verantwoordelijkheid van de intendanten, over stem en taal en over droom en realiteit van het moderne muziektheater.

Heeft u als componist of intendant nooit het gevoel gehad bezig te zijn geweest met een zich overlevend genre ?

"Het genre bestaat natuurlijk al honderden jaren, maar in elke periode zijn er andere muzikale en dramatische vormen voor gevonden. Ook in de twintigste eeuw werden nieuwe dimensies ontsloten. Op die manier krijgt het muziektheater zijn eigen plaats in de artistieke context van vandaag. Stockhausen heeft na W.O.II een essentiële bijdrage geleverd tot een eigentijdse profilering van het medium. Dat wordt vaak over het hoofd gezien. Slechts weinigen houden zich ernstig bezig met de wijze waarop hij poogt nieuwe wegen te bewandelen. Het is interessant, hoe hij elektronica en invloeden uit de popmuziek dienstbaar maakt aan zijn dramatische concept. Dat over hem nogal meewarig gedaan wordt, hangt samen met de ogenschijnlijk naïeve wijze waarop zijn onderwerpen kiest en zijn werk scenisch laat opvoeren.

Ook Maurizio Kagel heeft hele bijzondere en originele vormen ontwikkeld. Een stuk als *Aus Deutschland* werd in Berlijn een keer in het theater opgevoerd. Het werd niet begrepen, misschien omdat de regie van Kagel zelf niet helemaal geslaagd was. Het

werk is echter dermate fascinerend, dat het niet in de lade mag blijven liggen. Het is de taak van de intendanten de innoverende krachten van het genre te stimuleren en het publiek ermee te confronteren."

Kan een intendant dat zonder zijn eigen doodsvonnis te tekenen ?

"Je hebt als intendant in elk geval de verplichting om nieuwe tendensen, zowel op scenisch als op muzikaal vlak, aan bod te laten komen. Het moet echter op een sluwe manier gebeuren, een zeker opportunisme mag je daarbij niet vreemd zijn. Michaël Gielen werd afgestraft, omdat hij zijn hervormingen in Frankfurt te rigoureuus wilde doorvoeren. Gerard Mortier is op dat gebied voorzichtiger, daarenboven hebben zijn esthetische opvattingen hem ervoor behoed dat hij zoals Gielen door zijn publiek gedesavouéerd zou worden. Het is natuurlijk ook zo, dat je in een middelgroot huis met stagione meer kan bereiken dan in een repertoiretheater zoals Frankfurt. In de 'grote' huizen zoals de Wiener Staatsoper en de Metropolitan wordt de zaak vanzelfsprekend helemaal problematisch.

Als je ervan uitgaat dat voor een middelgroot operahuis negen produk-

ties een haalbare kaart is, dan zouden drie twintigste-eeuwse werken zeker tot de mogelijkheden moeten behoren. Als je slechts zes produkties uitbrengt, zoals het dit seizoen in de Munt het geval is, wordt het natuurlijk erg moeilijk die 30 % te halen.

Dat je echter door abonnementen het publiek dwingt om ook minder populair werk te zien, lijkt mij de zaken mooier voorstellen dan ze zijn. De waarheid is dat het systeem negatief werkt, als in je theater alleen nog voor abonnees plaats is. Heel wat mensen kunnen zich om praktische of financiële redenen geen abonnement veroorloven. Daarom moet een theaterleider een behoorlijk kwantum plaatsen voor de vrije verkoop reserveren. Daarvoor heb ik in Amsterdam met ingang van het tweede seizoen gezorgd. Het ondermijnt de ondernemingslust als je al te zeker bent van de opkomst van het publiek."

Zo'n ingrijpende politiek kan toch fatiekant aflopen ?

"Wie niet waagt, niet wint : niemand in de operawereld zal nog kunnen doen alsof Michaël Gielen nooit in Frankfurt is geweest. Hij heeft er theatergeschiedenis gemaakt. Ook de werkwijze van Mortier heeft veel in-